

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра міжнародних відносин

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА»**

Освітньо-наукова програма «Політологія»

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «26» серпня 2020 р.

м. Івано-Франківськ – 2020

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Національна та регіональна безпека
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Викладач (-і)	Климончук Василь Йосифович
Контактний телефон викладача	+380978913643
E-mail викладача	vasyl.klymonchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очна
Обсяг дисципліни	3 кредити
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	2 год на тиждень
2. Анотація до курсу	
<p>Вибіркова навчальна дисципліна «Національна та регіональна безпека» складена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії спеціальності 052 «Політологія». Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні питання, пов'язані із сферою безпеки на глобальному, регіональному та національному рівнях. Дана дисципліна як одна із початкових курсів європейських студій покликана познайомити студента із системою концепцій, пов'язаних із формою та функціонуванням міжнародної та європейської системи безпеки. Це завдання буде реалізовано шляхом передачі знань про відомі теорії, моделі та практики формування міжнародної безпеки. «Національна та регіональна безпека» базується на наступних дисциплінах: «Історія міжнародних відносини» «Міжнародні відносини та світова політика», «Конфліктологія та теорія переговорів», «Міжнародні конфлікти».</p> <p>Підсумковий контроль – залік.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета навчальної дисципліни – ознайомити студентів з сучасними проблемами міжнародної, європейської та національної безпеки, розкрити парадигму безпеки, що включає в себе такі поняття, як національна безпека, регіональна безпека та міжнародна безпека в якості взаємопов'язаних складових частин.</p> <p>Завдання навчальної дисципліни «Міжнародна та європейська безпека» – сформувати у студентів розуміння сутності поняття безпеки, еволюції та трансформації безпеки у контексті розвитку міжнародних відносин, а також факторів, що впливають на цю трансформацію.</p>	
4. Компетентності	
<p>ПК01 Здатність розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у політичній сфері, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних політологічних знань та/або професійної практики, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p> <p>ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК09. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>СК06. Комплексне застосування політологічного мислення для розв'язання теоретичних і практичних проблем у політичній сфері, опису, пояснення й оцінювання політичних процесів та явищ у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.</p>	
5 Результати навчання	
<p>ПРН02. Знати природу та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні</p>	

інтерпретації.

ПРН16. Мати системний науковий світогляд та філософсько-культурний кругозір, який включає розвинене критичне мислення, професійну етику та академічну доброчесність, повагу різноманітності та мультикультурності.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			20 год.		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			10 год.		
самостійна робота			60 год.		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибіркового		
4-ий	052 Політологія	2 –ий	Вибірковий		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат навчальної дисципліни Зміст понять «безпека» та «національна безпека». Поняття та принципи міжнародної безпеки. Європейська (регіональна) безпека. Види міжнародної безпеки.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу
Тема 2. Еволюція проблем безпеки Перші угоди про мир та рівновагу сил. Ліга націй в системі колективної безпеки. Проблеми безпеки в період холодної війни. Військово-політичні блоки держав в часи холодної війни.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу
Тема 3. Основні загрози безпеці в сучасних міжнародних відносинах . Суть понять «загроза» та «виклик». «М'які» та «жорсткі» загрози безпеці.	Семінар	Згідно списку літератури	2 год.	1-5	Згідно розкладу

Тенденції розвитку загроз безпеці. Нові проблеми міжнародної безпеки: енергетична, екологічна безпека. Кібербезпека: регіональний та національний вимір.					
Тема 4. Міжнародний тероризм. Міжнародна співпраця у сфері боротьби з тероризмом до 2001 р. Інституційно-правові рамки боротьби з тероризмом після 2001 р. Роль ООН та Ради Безпеки. Політика США у боротьбі з тероризмом. Військова складова протидії тероризму. Антитерористична «Коаліція охочих» і глобальна війна з тероризмом.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу
Тема 5. Феномен приватних військових підприємств як новий виклик для міжнародної безпеки Основоположні дефініції і відмінності. Становлення та розвиток ринку приватних військових послуг. Нормативно-правове регулювання ПВК. Масштаби та специфіка ринку приватних військових послуг. Особливості розвитку ПВК в різних країнах. Наслідки для сфери безпеки.	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу
Тема 6. Засади національної безпеки США 1. Національна безпека США в постбіполярний період (1990-ті рр.). Зміна концептуальних	Семинарське заняття	Згідно списку літератури	2 год.	1-5	Згідно розкладу

<p>підходів до питань безпеки США після 11 вересня 2001 р. (стратегії національної безпеки США 2002 та 2006 р.).</p> <p>Нові підходи до забезпечення національної безпеки США на сучасному етапі.</p>					
<p>Тема 7. Сучасні збройні конфлікти Явище збройних конфліктів у сучасному безпековому просторі. Причини сучасних збройних конфліктів. Тенденції у сучасних збройних конфліктах.</p>	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу
<p>Тема 8. Балканський комплекс нестабільності і безпеки Виклики і загрози для безпеки. Головні осередки нестабільності на Балканах. Діяльність держав і міжнародних інституцій, спрямовані на зміцнення безпеки. Ефективність ініціатив і діяльність, зорієнтовані на забезпечення безпеки в регіоні. Нові тенденції еволюції безпеки Балкан.</p>	Лекція	Згідно списку літератури	4 год.		Згідно розкладу
<p>Тема 9. Засади національної безпеки Російської Федерації Політика національної безпеки Росії: від «Концепції» 1997 р. до «Стратегії» 2009 р. Військові доктрини та загрози РФ. Головні виклики та загрози національній</p>	Семинарське заняття	Згідно списку літератури	2 год.	1-5	Згідно розкладу

безпеці РФ на сучасному етапі.					
<p>Тема 10. Безпека простору СНД Виклики і загрози для безпеки простору СНД. Головні осередки нестабільності і конфліктів у регіоні. Діяльність держав і міжнародних інституцій, спрямовані на зміцнення безпеки. Нові тенденції еволюції міжнародного порядку в регіоні.</p>	Лекція	Згідно списку літератури	4 год.		Згідно розкладу
<p>Тема 11. Спільна безпекова політика Європейського Союзу. Еволюція Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. Формування Європейської політики безпеки та оборони. Органи управління у сфері політики безпеки та оборони. Глобальна стратегія Європейського Союзу щодо зовнішньої політики і політики безпеки. Європейська (Спільна) політика безпеки та оборони на сучасному етапі: головні труднощі та перспективи.</p>	Семінарське заняття	Згідно списку літератури	2 год.	1-5	Згідно розкладу
<p>Тема 12. Проблеми безпеки, миру та роззброєння у зовнішній політиці України Основоположні (концептуальні) засади національна безпека України через призму головних документів, що стосуються безпекової сфери. Реалізація курсу на</p>	Лекція	Згідно списку літератури	2 год.		Згідно розкладу

без'ядерний статус нашої держави. Військово-політичне партнерство в українській зовнішній політиці.					
Тема 13. Проблема національної безпеки та миру у зовнішній політиці України. Основні документи національної безпеки України. Порівняльний аналіз Стратегій національної безпеки України за 2015 р. та за 2020 р. Участь України в миротворчих операціях. Безпекова співпраця України та НАТО на сучасному етапі. Співробітництво України та ЄС на прикладі спільної військової частини „ЛИТПОЛУКРБРИГ“	Семинар	Згідно списку літератури	2 год.	1-5	Згідно розкладу
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів передбачає: 1) Контроль за засвоєнням лекційного матеріалу у формі тестів в дистанційній системі навчання – 20 балів 2) Відповіді на семінарських заняттях – 30 балів 3) Виконання індивідуального завдання 20 балів 4) Підсумковий контроль– 30 балів				
Вимоги до індивідуальної роботи	Вимоги до індивідуальної роботи: Заключним етапом буде підготовка аналітичного виступу та презентації. Презентація на обрану тематику повинна містити такі компоненти: 1. Аналіз та обґрунтування проблематики. 2. Історія (хронологія) становлення проблеми, її особливості, фактори, які впливають 3. Характеристика сучасного стану (особливості розвитку, основні тенденції) 4. Підсумки, подальші перспективи/ можливі сценарії розгортання.				
Семинарські заняття	Усні відповіді, тести, групові обговорення, дистанційне навчання.				
Умови допуску до підсумкового контролю	Позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями (оцінювання роботи студента під час практичних занять; поточне тестування після вивчення розділу; презентація індивідуального завдання).				

7. Політика курсу

Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на практичних заняттях, поточному тестуванні, презентації аналітичної науково-дослідної роботи. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. У випадку відсутності на лекційному чи семінарському занятті, отриманні негативної оцінки визначений час консультації та відпрацювань.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються У випадку виявлення академічної недоброчесності викладач пропонує повторно виконати передбачений вид роботи.

8. Рекомендована література

Бессонова, М. (2013). Стратегії національної безпеки США пост-біполярної епохи: головні регіональні виміри загроз американським інтересам. Гілея: науковий вісник, (75), 141-144. http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_75_61

Бжезінський З. Велика. Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. З англійської переклала. Олена Фешовець. Львів — Івано-Франківськ. 2000. 237 с.

Бжезинский, З. Еще один шанс. Три президента и кризис американской сверхдержавы / З. Бжезинский. М.: Международные отношения, 2010. 192 с.

Боднарчук Ю. О. Європейська енергетична безпека: проблеми та сучасні виклики. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент, 2018, 6: 256-265. http://nbuv.gov.ua/UJRN/mfapim_2018_6_19

Васильев Г.Ю. Підтримка міжнародної безпеки – глобальна проблема людства. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». 2014. № 2 (21). С.155-166.

Горбач О.; Сигідус, К. Порівняльний аналіз Європейської стратегії безпеки (2003) та Глобальної стратегії Європейського Союзу (2016). Humanitarian Vision, 2 (3), 2017, 2017, 3.2: 57-62. <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/mar/8866/dokument10.pdf>

Деріглазова Л. Асиметричний конфлікт в сучасній американській політології-Міжнародні процеси. 2010. № 2 (23). С. 23-29.

Євдомаха М.С. Політичні проблеми глобальної екологічної безпеки. 2018. С. 3-5. http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3466

Жигайло В. М. Доктринальні засади зовнішньої політики Дж. В. Буша. Політик : наук. журнал. 2019. № 4. С. 75-81. <http://www.dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7283/1/Zhyhajlo.pdf>

Зіняк, Л. В., & Риндич, Д. Я. С. (2020). Інституційно-правовий механізм ЄС у сфері безпеки і оборони. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Право», (29), 299-308. <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15758>

Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ, 2017, 320 с.

Коломієць О.В. Концепт міжнародної безпеки в контексті глобалізації: монографія. К.: Вид-во КиМУ, 2013. 427 с.

Корнієнко А.; Мітько, М.. Міжнародні аспекти діяльності держав у сфері екологічної безпеки. ЛОГОС. Мистецтво наукової думки., 2020, 9: 107-112. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2617-7064/article/view/556>

Кортунов С.В. Концептуальные основы национальной и международной безопасности : учебно-методическое пособие. М.: Государственный университет Высшая Школа Экономики, 2007. 307 с.

Куртсеітов, Т. Л., М. Я. Павлунько, and О. І. Посмітюх. "Основні виклики та загрози Російській Федерації у військовій сфері: основа застосування її збройних сил на південно-західному стратегічному напрямку." Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних

досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського 3-67 (2019): 23-27. <http://znp-cvsvd.nuou.org.ua/article/view/196706>

Ладний, Ю. А. (2010). Стратегія президента США Джорджа У. Буша (2001-2009 рр.): політико-дипломатичний аспект. Науковий вісник Дипломатичної академії України, (16), 336-340. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdau_2010_16_46

Ліпкан В.А. Національна безпека України. Навчальний посібник. К.: КНТ, 2009. 576 с.

Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття: Історико-філософ. аспект: монографія / О.І. Гуржій, С.П. Мосов, В.Д. Макаров та ін. К.: Т-во Знання України, 2006. 356 с.

Международная безопасность: Учебное пособие для студентов вузов. М.: Аспект Пресс, 2007. 318 с.

Національна та міжнародна безпека: сутність, типологія, пріоритети. URL:<https://uaforeignaffairs.com/uk/category/bezpeka/natsionalna-ta-mizhnarodna-bezpeka-sutnist-tipologiya-prioriteti>

Піскорська Г. А. Сучасні виклики і загрози в кіберпросторі: формування механізму міжнародної інформаційної безпеки. Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». 2018. № 18–19. http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3389.

Пошедін, О. І. Нове життя Спільної політики безпеки та оборони Європейського Союзу: орієнтири для України. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія: Державне управління, 2017, 2: 48-54. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnaddy_2017_2_9

Прокіп А. В. Еволюція змісту поняття "енергетична безпека". Стратегічні пріоритети. 2015. № 2. С. 115-119. http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2015_2_16.

Розвиток спільної зовнішньої та безпекової політики Європейського Союзу. Перспективи для України <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosini/rozvitok-spilnoi-zovnishnoi-ta-bezpekovoї-politiki-evropeyskogo>

СІПРІ 2018: Щорічник: озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Разумкова; Редкол. укр. 231 вид.: Л. Шангіна (головний редактор) та ін. К.: Заповіт, 2019. 488 с.

Сліпченко В. І. Війни шостого покоління. Зброя і військово мистецтво майбутнього. URL : <http://lib.rus.ec/b/52435/read>

Слободян, О. Ф. "Еволюція воєнно-доктринальних поглядів Російської Федерації (досвід пострадянського періоду)." (2015). <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/119199>

Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 черв. 1945 р. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

Тимків Ярополк. Теорія і практика сучасної європейської політики безпеки: приклад Польщі : навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. 224 с.

Тихоненко І. "Стратегія національної безпеки США як інструмент підтримки глобального лідерства та міжнародного порядку за адміністрації Б. Обама та Д. Трамп." Політичне життя 1 (2018): 158-163. <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5939/5968>

Тренин, Д. Мир безусловный: Евро-Атлантика XXI века как сообщество безопасности. М. : Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2013. 247 с.

Хаас Р. Розхитаний світ. Зовнішня політика Америки і криза старого ладу. Київ, 2019. 376 с.

Шамраєва, В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія «Право», 2020, 29: 369-377. <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/15636>

Шатун В. Т. Оборонна і безпекова політика Європейського Союзу: формування та еволюція . Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер. : Політологія. 2014. Т. 230, Вип. 218. С. 60-67. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2014_230_218_13.

Швиданенко, Г. О., & Бортнік, Є. А. (2018). Стратегія національної безпеки США в умовах змін глобального безпекового середовища. https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/26700/I_S-12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bezpieczeństwo międzynarodowe/pod red. Kuzniar. Warszawa, 2012. 478 s.

Hoffman F. Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars. Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, 2007. 72 p.

Kaldor M. Old Wars, Cold Wars, New Wars, and the War on Terror URL: <http://dspace.africaportal.org/jspui/bitstream/123456789/8613/1/Old%20Wars%20Cold%20Wars%20New%20Wars%20and%20the%20War%20on%20Terror.pdf?1>

The National Security Strategy of the United States of America 2002 pdf, 2006 pdf, 2010 pdf, 2015 pdf, 2017 pdf

Zięba R. Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego. Wyd. Scholar, Warszawa, wyd. 2, 2000. 406 s.

Викладач _____ **Климончук Василь Йосифович**